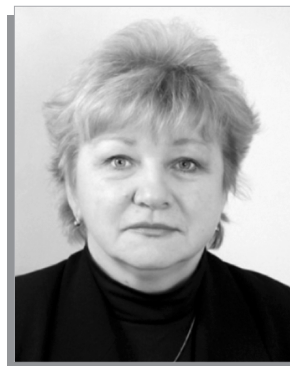

УДК 341.217

DOI: 10.31359/2411-5584-2019-38-3-141

І. Б. КУДАС

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: kudas0301@gmail.com

ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАТУТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИМИ БАНКАМИ¹

Стаття присвячена правовому аналізу діяльності міжнародних банківських установ. Досліджено умови укладання кредитних та гарантійних угод міжнародними банками. Проаналізовано правову природу угод міжнародних банків. Розглянуто форми та засоби їх забезпечення.

Ключові слова: міжнародне банківське право, міжнародне приватне право, МБПП, ЄБПП, кредитні та гарантійні угоди міжнародних банків.

Постановка проблеми. На певному етапі розвитку міжнародної фінансової системи банківська діяльність та банківські відносини виходять за межі окремої держави та потребують міжнародно-правового регулювання.

Найбільш розповсюдженими фінансовими послугами є послуги, які надаються міжнародними банками. Міжнародна банківська діяльність здійснюється в різних формах: створення міжнародних платіжних систем (наприклад, SWIFT); універсальних, регіональних банків; регулювання міждержавних відносин валютного характеру, яке, у свою чергу, призвело до створення міжнародної універсальної валютної системи в межах Міжнародного валютного фонду. Рух міжнародних фінансів здійснюється в межах розрахункових, валютних, кредитних операцій. Основними функціями міжнародних банків є: міжнародні розрахунки, міжнародні валютні операції у формі купівлі-про-

¹ © Кудас І. Б., 2019. Стаття публікується на умовах ліцензії Creative Commons – Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Статтю розміщено на сайті збірника: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

дажу валюти, цінних паперів і кредитні операції. Поряд із цими операціями міжнародні банки надають займи та гарантії, здійснюють прийом депозитів, випускають чеки, платіжні картки, надають інвестиційні послуги. Усі вищеперелічені банківські операції, як і банківська діяльність в цілому, є об'єктом регулювання одночасно двох правових систем: міжнародного публічного та міжнародного приватного права як галузі внутрішньодержавного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правова природа комплексного регулювання правовідносин сьогодні привертає увагу з боку дослідників взаємодії двох правових систем та поновлює дискусії щодо концепції транснаціонального права. Прикладом такої дискусії є дискусія щодо правової природи міжнародного банківського права. Так, існує думка, що норми міжнародного банківського права регулюють міжнародну банківську діяльність у просторі між національним та міжнародним правом, це є поєднання транснаціонального та міжнародного приватного права. Інша позиція: міжнародне банківське право – це комплексна галузь міжнародного приватного права, яка об'єднує норми законодавства, міжнародних договорів і звичаїв, що регулює банківські правовідносини міжнародного характеру [2, с. 283; 3, с. 65; 4, с. 80].

Певною правовою специфікою також характеризуються угоди, які укладаються міжнародними банками при наданні позик та гарантій. Це перш за все обумовлено особливостями правовідносин, що виникають у рамках цих міжнародних фінансових установ, виділяючи їх з-поміж угод інших організацій. Правовий аналіз переліку та класифікації фінансових операцій міжнародних банків також ставить питання правового статусу зазначених угод, теоретичних та практичних проблем, які характеризують правову природу зазначених угод, співвідношення міжнародного публічного та приватного права. Як слушно підкреслює М. М. Микієвич, особливістю міжнародного економічного (банківського) права є його комплексний характер, який визначається тісною взаємозалежністю в цій сфері публічно-правових і приватно-правових механізмів регулювання [1, с. 419].

Мета статті – правовий аналіз форм і методів реалізації статутної діяльності міжнародних банків, процесу укладання договорів позики та гарантійних угод. На підставі такого аналізу розглядається питання суб'єктного складу зазначених угод, їх правової природи.

Виклад основного матеріалу. Центральне місце в забезпеченні інституційного механізму функціонування сучасної міжнародної банківської системи, без сумніву, належить двом взаємопов'язаним між собою міжнародним еко-

номічним організаціям: Міжнародному валютному фонду (МВФ) [5] і Міжнародному банку реконструкції та розвитку (МБРР) [6].

Міжнародний банк реконструкції та розвитку – це міжнародна фінансово-кредитна організація, найпотужніший світовий інвестиційний інститут, який сьогодні об'єднує 188 країн. Згідно зі ст. 1 Статей угоди 1945 р. основними цілями МБРР є: сприяння країнам-членам у розвитку економіки шляхом надання їм довгострокових позик і кредитів; заохочення іноземного інвестування через надання гарантій або участь у позиках та інших інвестиціях приватних кредиторів; стимулювання тривалого збалансованого зростання міжнародної економіки [6].

1. Угоди та операції міжнародних банків. Згідно з розділом 1 Статей угоди про створення Міжнародного банку реконструкції та розвитку Банк може надавати або сприяти наданню позик, що відповідають загальним умовам ст. III, будь-яким із наступних способів: (i) надаючи або беручи участь у наданні прямих позик зі своїх власних фондів, відповідних його недоторканного сплаченого капіталу та прибутків і, з урахуванням положень розділу 6 цієї Статті, його резервів; (ii) надаючи або беручи участь у наданні прямих позик з фондів, одержаних на ринку якого-небудь члена або ж запозичених Банком іншим способом; (iii) надаючи повні або часткові гарантії позик приватних інвесторів через звичайні інвестиційні канали. (b) Банк може позичати кошти згідно з підпунктом (ii) пункту (a) або ж гарантувати позики згідно з підпунктом (iii) пункту (a) тільки зі схвалення того члена, на ринках якого отримані ці кошти, а також того члена, у валюті якої надається позика, і тільки в тому випадку, якщо ці члени погоджуються з тим, щоб ці надходження обмінювалися без обмежень на валюту будь-якого іншого члена.

Відповідно до розділу 8 Банк також уповноважений: (i) купувати і продавати випущені ним цінні папери, а також купувати і продавати гарантовані ним цінні папери та цінні папери, в які він здійснив інвестиції, за умови отримання Банком дозволу від того члена, на території якого купуються або продаються ці цінні папери; (ii) гарантувати цінні папери, в які він здійснив інвестиції, в цілях сприяння їх реалізації; (iii) позичати валюту будь-якого члена з дозволу цього члена; (iv) купувати і продавати такі цінні папери, які директори більшістю в три чверті від загального числа голосів визнають придатними для інвестування всього або частини спеціального резерву, передбаченого у розділі 6 цієї Статті. Для здійснення повноважень, наданих йому цим Розділом, Банк може здійснювати операції з будь-якою особою, товари-

ством, асоціацією, корпорацією або іншою юридичною особою на території будь-якого члена [6].

З метою забезпечення виконання основних статутних функцій, серед яких значне місце займає організація позик або їх гарантій, Радою Керуючих МБРР в 1969 р. були прийняті Загальні умови укладання кредитних угод та угод по гарантіях, у 1995 р. – Загальні умови, які поширюються на Кредитні і Гарантійні угоди для моновалютних кредитів МБРР [7], а у 2005 р. були прийняті Загальні умови надання позик МБРР [8]. Ці внутрішні документи Банку сьогодні складають нормативну базу процесу кредитування в рамках групи Всесвітнього банку, визначають основні вимоги до держав при отриманні кредитних ресурсів Банку, регулюють питання проведення контролю з боку Банку за дотриманням державами своїх обов'язків у рамках кредитних угод, зазначають умови створення арбітражу для розгляду спорів між сторонами цих угод.

Основними видами угод, які укладає МБРР, є кредитні угоди, гарантійні угоди (угоди про надання гарантій). «Кредитна угода» означає кредитну угоду між Банком і Позичальником про надання Кредиту, в яку час від часу можуть вноситися поправки [8]. Невід'ємною частиною кредитних угод, які укладаються Банком, є Загальні умови укладання кредитних угод та угод по гарантіях, які поширюються як на кредитні угоди, так і на всі додатки і додаткові умови до них.

У разі, коли МБРР укладає зазначені угоди з державами-членами, вони є за своєю природою міжнародно-правовими угодами, процедура укладання таких угод відповідає загальним вимогам права міжнародних договорів [9; 10]. Відповідно до розділу 1.01 у цих Загальних умовах визначаються певні випадки, за якими зазвичай застосовується Угода про позику будь-якої іншої юридичної угоди. Вони застосовуються лише в межах, передбачених відповідною юридичною угодою. Якщо сторонами Угоди про позику виступають Держава, що бере участь, і Банк, посилення в цих Загальних умовах на Гаранта й Угоду про гарантії ігноруються [7; 8]. Загальні умови також визначають рахунки позики та загальні положення про зняття коштів. Банк кредитує суму позики на рахунок позики у валюті позики. Позичальник може періодично вимагати зняття суми Позики з Рахунка позики відповідно до положень Угоди про позику. Згідно з розділом 2.04 Позичальник може відкрити й мати один або більше спеціальних рахунків, на які Банк за проханням Позичальника може вносити суми, зняті з Рахунка позики, як авансові платежі для цілей Проекту. Умови чітко визначають вимоги з використання коштів.

Сьогодні МБРР укладає кредитні угоди також з юридичними особами приватного права. Умовою укладання таких угод є одночасне укладання гарантійних угод з державою-членом, під юрисдикцією якого знаходиться юридична особа. «Гарантійна угода» означає угоду між членом Банку і Банком, якою надаються гарантії щодо кредиту, в яку час від часу можуть вноситися правки [7]. Невід'ємною частиною гарантійних умов є Загальні умови, які поширюються на неї і на додатки. Відповідно до гарантійних угод МБРР погоджується надавати позичальникам – приватним юридичним особам – позики тільки за умови, що гарант (держава) погоджується гарантувати зобов'язання позичальника стосовно такої позики [11]. Гарантійні угоди створюють правові рамки для розвитку співробітництва між сторонами, залучення в економіку держави довгострокових інвестиційних ресурсів під державні гарантії.

Таким чином, реалізуючи свою статутну діяльність, МБРР укладає різні за своєю правовою природою міжнародні банківські угоди на умовах, визначених статутними документами Банку. Неможливо погодитись і з тим, що міжнародне банківське право є вторинним правовим утворенням, що виникло внаслідок «подвоєння» правових структур, інтегруючою основою, яка дозволяє об'єднати дану групу норм до самостійної правової підгалузі, комплексної галузі міжнародного права, що регулює суспільні відносини у сфері міжнародної банківської діяльності [6, с. 35; 7, с. 280].

Незважаючи на одночасне регулювання міжнародним публічним та міжнародним приватним правом процесу отримання позики юридичними особами, цей процес складається з двох самостійних правових угод: гарантійної угоди між МБРР та державою-членом та договору позики між МБРР та юридичною особою. Гарантійна угода є правовою умовою укладання договору позики.

2. Група Міжнародного банку реконструкції та розвитку. Реалізація на практиці згідно зі ст. 1 Статей угоди основних цілей МБРР поставила питання щодо поширення напрямів діяльності та можливостей Банку у зв'язку зі змінами фінансових умов, джерел, термінів кредитування, суб'єктів кредитування (приватні підприємства, держави, що розвиваються). Вирішення цих питань було здійснено через створення групи пов'язаних між собою та МБРР міжнародних фінансових організацій.

Сьогодні МБРР – це багатостороння кредитна установа, міжнародно-правова інституція, що складається з п'яти тісно пов'язаних між собою міжнародних організацій: Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Міжнародний

банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ) і Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних суперечок (МЦУІС). Офіційна мета діяльності членів Групи однакова – подолання бідності й підвищення життєвих стандартів країн-членів шляхом сприяння економічному розвитку останніх і залучення ресурсів із розвинутих країн до країн, що розвиваються.

Кожна із зазначених організацій Групи МБРР була заснована з метою розв'язання певних конкретних завдань, має свої функції, закріпленні в Статтях угод про їх заснування і відіграє самостійну, якісно відмінну роль.

Згідно зі ст. 1 Статей угоди Міжнародної фінансової корпорації метою МФК є сприяння економічному розвитку шляхом підтримки зростання продуктивних приватних компаній у державах – членах корпорації, особливо в найменш розвинених регіонах, що здійснюється на додаток до діяльності Міжнародного банку реконструкції і розвитку [12].

Цілями Асоціації, відповідно до ст. 1 Статей угоди Міжнародної асоціації розвитку, є сприяння економічному розвитку, зростання продуктивності і тим самим рівня життя в менш розвинутих регіонах світу, охоплених членством в МАР, зокрема, шляхом надання фінансових коштів для задоволення їх нагальних потреб у галузі розвитку на умовах, які є більш гнучкими та менш обтяжливими для платіжного балансу в порівнянні з умовами звичайних позик, сприяючи, таким чином, досягненню завдань Міжнародного банку реконструкції та розвитку [13]. Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС) сприяє збільшенню потоків міжнародних інвестицій шляхом надання послуг з арбітражного розгляду і врегулюванню суперечок між урядами та іноземними інвесторами [14]. Міжнародне агентство з інвестиційних гарантій (МАІГ) стимулює потік інвестицій у продуктивних цілях між країнами-членами та особливо в країни, що розвиваються [15]. Таким чином, указані інституції виконують різні функції. Але, незважаючи на різні напрями діяльності і перелік зазначених в угодах про заснування функцій, їх поєднує спільна мета: згідно з нормами Статей угод про їх заснування вони здійснюють функції «на додаток до діяльності Міжнародного банку реконструкції і розвитку», для «досягнення завдань Міжнародного банку реконструкції та розвитку», «доповнюючи таким чином діяльність Міжнародного банку реконструкції та розвитку», «під егідою Міжнародного банку реконструкції та розвитку». Проголошуючи та закріплюючи в угодах про створення свою юридичну та фінансову незалежність, МБРР та міжнародні організації – члени групи МБРР разом із тим координують свою діяльність у багатьох

сферах і напрямках, мають спільні керівні органи, очолювані Президентом Всесвітнього банку, спільний персонал та організаційно-технічні засоби. Підпорядкованість їх організаційних структур єдиному Президентові (Президентові МБРР) дає право вважати наявність єдиної адміністративної системи управління. Обсяг прав і обов'язків МБРР більший, ніж МАР, МФК, БАГП і МЦУІС. Але зазначені організації мають такі права і обов'язки, якими не володіє МБРР, і таким чином доповнюють та збільшують обсяг міжнародної правосуб'єктності МБРР. У свою чергу, поширення напрямів діяльності МБРР поставило питання спрощення процесу кредитування юридичних та фізичних осіб, незастосування державних гарантій. Це завдання було покладено на МФК.

У випадку досягнення мети, що передбачена в ст. 1 Статей угоди Міжнародної фінансової корпорації, Корпорація у співробітництві з приватними інвесторами допомагає фінансувати створення, удосконалення і розширення приватних підприємств із високою продуктивністю, що могло б зробити свій внесок у розвиток країн – членів Корпорації, за допомогою здійснення капіталовкладень без гарантії їхнього погашення відповідними урядами – сторонами за цим Договором, у випадках, коли неможливо мобілізувати достатній приватний капітал на розумних умовах [12]. При здійсненні статутної діяльності МФК має фінансову незалежність і має можливість інвестувати свої кошти в будь-яких формах, які вона вважає доцільними в конкретних обставинах. Але, здійснюючи капіталовкладення без державних гарантій, МФК не фінансує ніякі підприємства на території будь-яких своїх членів, якщо ці члени проти такого фінансування.

Для виконання на практиці зазначеної мети МФК на підставі договорів з державами-членами відкриває власні представництва на їх територіях. Ці представництва за своїм статусом є міжнародними юридичними особами, їх діяльність на території держави-члена регулюється міжнародним приватним правом.

3. Регіональний досвід міжнародної банківської діяльності. Відповідно до Угоди між Україною та Міжнародною Фінансовою Корпорацією («МФК») щодо статусу та діяльності Представництва МФК в Україні, Представництво МФК відкривається в Україні з метою здійснення її діяльності у відповідності до Статуту та цієї Угоди (ст. 1), Представництво здійснюватиме свою діяльність з метою досягнення призначення МФК, як воно визначене у її Статуті та у згідності з відповідними рішеннями, правилами, положеннями і політикою МФК (ст. 2) [16].

Сьогодні наступним етапом у розвитку міжнародних економічних зв'язків та інтенсивності інтеграційних процесів стало створення регіональних банківських систем, які створюються в рамках регіональних та субрегіональних інтеграційних об'єднань. Регіональні банки розвитку займають проміжне положення між національними банками і групою Всесвітнього банку в наданні сприяння країнам, що розвиваються, у розвитку національної економіки, економічного співробітництва і регіональної інтеграції. Цілі, вперше зазначені на універсальному рівні в статуті Міжнародного банку реконструкції та розвитку, згодом були зазначені у статутах регіональних та субрегіональних міжнародних економічних організацій. Правовий аналіз статутів міжнародних банків дозволяє зробити висновок, що спільних цілей – стимулювання та заохочення розвитку ринків капіталу, підтримка рівноваги платіжних балансів тощо – міжнародні банки досягають через виконання двох основних операцій: надання позик та гарантій [17; 18; 19].

У межах однієї статті неможливо проаналізувати статuti всіх сучасних міжнародних банків. Зупинимось на аналізі фінансових операцій Європейського банку реконструкції та розвитку – принципово нової міждержавної структури, яка до того не мала аналогів ані за складом засновників, ані за своїми цілями і методами діяльності. Причинами створення ЄБРР були зміни в геополітичній та економічній ситуації в Європі наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. XX ст., перехід країн Центральної та Східної Європи та країн – колишніх республік СРСР від централізованої економіки до ринкової та розвиток у цих країнах демократичних інститутів. Дослідники історії створення ЄБРР серед причин заснування ЄБРР зазначають недостатність досвіду МВФ та МБРР, членами яких були країни Центральної та Східної Європи, сприяння розвитку країн у перехідному періоді; географічну близькість європейських країн, що зумовила можливість вирішення загальних регіональних завдань, таких як: боротьба із забрудненням навколишнього середовища, створення загальної європейської енергетичної системи і загальної системи комунікації та ін. На той час вирішення вказаних питань потребувало фінансування з єдиного міжнародного центру.

ЄБРР планувався не як традиційний регіональний банк розвитку. Протягом обговорень щодо створення Європейського банку реконструкції та розвитку народилася інтегративна ідея поєднання рис різних інституцій: організації, що має можливість надавати кредити державам-членам (як, наприклад, Світовий банк та традиційні регіональні банки розвитку), а також організації, що надає кредити приватному сектору (як Міжнародна фінансова корпорація).

Метою було створення єдиного фінансового центру, що надає позики як для державного, так і для приватного секторів економіки: співпраця між різними департаментами однієї міжнародної організації повинна бути менш складною, ніж співпраця двох міжнародних організацій (МБРР та МФК).

Оскільки питання зв'язку між проектами, що фінансувалися Банком, та політикою певної держави не були повністю вирішені, було проголошено необхідність дотримання країною-реципієнтом політичних вимог, що висувуються з боку ЄБРР. У подальшому ці вимоги – надання фінансової допомоги певній державі в залежності від політики цієї держави – були закріплені в нормах Угоди про заснування ЄБРР.

Відповідно до ст. 1 Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 р. «мета Банку полягає в тому, щоб, роблячи внесок в економічний прогрес і реконструкцію, сприяти переходу до відкритої, орієнтованої на ринок економіки, а також розвитку приватної та підприємницької ініціативи в тих країнах Центральної та Східної Європи, які визнають і застосовують принципи багатопартійної демократії, плюралізму та ринкової економіки» [20].

Новелою Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку є чітке визначення необхідності застосування державами-членами принципів багатопартійної демократії, плюралізму та ринкової економіки. Статтею 8 Угоди зазначено, що Банк може здійснювати свої операції в країнах Центральної та Східної Європи, що послідовно реалізують перехід до економіки, орієнтованої на ринок, і до розвитку приватної та підприємницької ініціативи.

Здійснюючи функцію в частині кредитування приватного бізнесу, ЄБРР застосовує практику МФК та створює на території держав-членів власні постійні представництва. Ці представництва за своїм статусом є міжнародними юридичними особами, їх діяльність на території держави-члена регулюється міжнародним приватним правом.

Урегулювання правового статусу постійних представництв ЄБРР в Україні, особливості діяльності Постійних Представництв ЄБРР в Україні, умови надання пільг і привілеїв для працівників Постійних Представництв у рамках діяльності Банку в Україні здійснюється на підставі Договору між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні. Відповідно до розділу 2.01 ст. 2 Договору між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Пред-

ставництва ЄБРР в Україні, Банк та Посадові особи і Працівники Банку користуються на території України привілеями, винятками та імунітетами, викладеними у Главі VIII Угоди про Банк [21].

Інститут членства та окремі аспекти діяльності ЄБРР дають підстави стверджувати про наявність в європейській регіональній банківській системі окремої інтеграційної структури, яка включає в себе держави та міжнародні організації, багатосторонній фінансовий інститут, який допоможе досягненню зазначених цілей і створить нову та унікальну структуру співробітництва в Європі.

Створення та діяльність ЄБРР – це приклад інтеграційних процесів, які спостерігаються в сучасній світовій економічній системі, у рамках і за допомогою яких сучасні актори міжнародного права вирішують сучасні проблеми, зокрема, в політичній та фінансовій сфері. При виборі проектів для фінансування ЄБРР керується трьома операційними принципами, за якими проект має: позитивно впливати на процес системного перевтілення економіки; бути самоокупним і прибутковим, а також відповідати принципам додатковості. Кредитування здійснюється відповідно до Стандартних положень та умов ЄБРР, які визначають основні умови укладання цих угод [22]. Кредитні угоди між ЄБРР та Україною є за своєю природою міжнародно-правовими угодами, мають публічний характер, процедура укладання таких угод відповідає загальним вимогам права міжнародних договорів [23; 24].

Особливістю ЄБРР, що відрізняє його від інших міжнародних банків, які співпрацюють виключно з державами, є те, що він більшу частину кредитних коштів надає приватному сектору. До загальних напрямів інвестування, за якими ЄБРР співпрацював та продовжує співпрацювати з Україною протягом останніх років, можна віднести: агропромисловий комплекс; енергоефективність; фінансові установи; промисловість; муніципальна та екологічна інфраструктура; ядерна безпека; енергетика; нерухомість та туризм; мікро- та середні підприємства; зв'язок, інформаційні технології та ЗМІ; транспорт. Співпраця ЄБРР з Україною включає також спільне фінансування з іншими міжнародно-фінансовими організаціями – Європейським інвестиційним банком, Світовим банком і Міжнародною фінансовою корпорацією. ЄБРР здійснює кредитування як пряме, так і через фінансових посередників.

Пряме фінансування здійснюється безпосередньо Банком крупних за обсягом інвестицій об'єктів або інфраструктури як у приватному секторі, так і за участю місцевої або центральної влади. Кредитні угоди між ЄБРР та приватними юридичними особами забезпечуються, за практикою МБРР, держав-

ною гарантією, і держава виступає як гарант виконання даної угоди [25; 26]. Фінансування через посередника здійснюється через місцеві банки або інвестиційні фонди. При прямому фінансуванні кредити надаються на конкретні потреби з урахуванням платоспроможності позичальника. Кредит може бути забезпечений активами позичальника або пов'язаний із акціонерним капіталом. У випадку кредитування комерційних підприємств ЄБРР не потребує державних гарантій.

Фінансування через посередників застосовується для надання незначних за обсягом кредитів. Видами такого кредитування виступають кредитні лінії ЄБРР фінансовим посередникам, якими є місцеві банки, інвестиції до приватних акціонерних капіталів, програми розвитку банків. ЄБРР намагається допомогти місцевим банкам набути надійної репутації, яка допомагала б їм працювати на міжнародних фінансових ринках, мати доступ до інвестиційних ресурсів, співфінансування здійснюється ЄБРР спільно з місцевими та інвестиційними партнерами.

Висновки. Аналіз окремих напрямів діяльності міжнародних банків показує, які стрімкі зміни відбуваються в міжнародній банківській сфері. У рамках міжнародного банківського права не відбувається «подвоєння» правових структур. Збільшуючи обсяг міжнародної правосуб'єктності фізичних і юридичних осіб в міжнародній банківській сфері, міжнародне банківське право застосовує нові форми здійснення банківської діяльності, нові шляхи їх практичної реалізації. Суб'єкти міжнародного публічного права шляхом укладення міжнародних договорів універсального і регіонального характеру регулюють взаємовідносини в міжнародній банківській діяльності, визначають основні правила, принципи, стандарти, вимоги проведення міжнародних банківських операцій, що передбачає розвиток широкої уніфікації норм міжнародного банківського права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міжнародне публічне право: підручник / за ред. В. М. Репецького. Київ: Знання, 2012. 437 с.
2. Лазебнік Л. Л. Міжнародне фінансове право. Київ: Центр учб. літ., 2008. 312 с.
3. Ерпылева Н. Ю. Международное банковское право. Москва: Изд. дом Высш. шк. экономики, 2012. 671 с.
4. Шумилов В. М. Международное финансовое право. Москва: Юрайт, 2014. 612 с.
5. Статті соглашения о Международном валютном фонде: сб. нормат. актов. Москва: Юристъ, 1996. Т. 1. 478 с.

6. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). URL: <https://www.worldbank.org>.
7. Загальні умови, які поширюються на Кредитні і Гарантійні угоди для моновалютних кредитів МБРР: від 30 трав. 1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_050.
8. Загальні умови надання позик МБРР: від 1 лип. 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_065.
9. Угода про позику (Проект розвитку міської інфраструктури) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку: від 26 трав. 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_061.
10. Угода про позику (Проект реабілітації та розширення централізованого теплопостачання м. Києва) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку: від 14 жовт. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_017.
11. Гарантійна угода (Додаткове фінансування для Другого проекту розвитку експорту) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку: від 21 груд. 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_074.
12. Міжнародна фінансова корпорація (МФК). URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external_corporate_site/home.
13. Міжнародна асоціація розвитку (МАР). URL: <http://ida.worldbank.org>.
14. Багатостороннє агентство по гарантуванню інвестицій (БАГІ). URL: <https://www.miga.org>.
15. Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (МЦБІС). URL: <https://icsid.worldbank.org/en/>.
16. Угода між Україною та Міжнародною Фінансовою Корпорацією («МФК») щодо статусу та діяльності Представництва МФК в Україні: від 02.04.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_032.
17. Agreement Establishing the Inter-American Development Bank. URL: <https://www.iadb.org/en>.
18. The African development bank. URL: www.afdb.org.
19. Agreement Establishing the Asian Development Bank (ADB Charter). URL: <https://www.adb.org/documents/agreement-establishing-asian-development-bank-ADB-charter>.
20. Угода про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_062.
21. Договір між Урядом України та Європейським Банком Реконструкції та Розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні: вчинено у м. Києві 4 черв. 2007 р. і в м. Лондоні 12 черв. 2007 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 29. С. 734. Ст. 256.
22. Стандартні положення та умови ЄБРР: від 1 трав. 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985_017.
23. Кредитна угода (Проект «Будівництво високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС – Київська») між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку: від 28 лют. 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985_014/conv.

24. Кредитна угода (Другий проект «Ремонт автомобільної дороги Київ – Чоп») між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку: від 28 лют. 2005 р. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_004.
25. Кредитна угода (Проект розвитку залізничних шляхів України) між «Укрзалізницею» та Європейським банком реконструкції та розвитку: від 6 груд. 1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_024.
26. Кредитна угода (Відновлення автомагістралі М06 та реформа фінансування сектора автодоріг) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку: від 11 груд. 2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_030.
27. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії: монографія. Харків: Право, 2014. 511 с.

REFERENCES

1. Repetskyi, V. M. (Ed.). (2012). *Mizhnarodne publichne pravo [Public international law]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
2. Lazebnik, L. L. (2008). *Mizhnarodne finansove pravo [International Financial Law]*. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury [in Ukrainian].
3. Erpyileva, N. Yu. (2012). *Mezhdunarodnoe bankovskoe pravo [International Banking Law]*. Moskva: Izdatelskiy dom Vyisshey shkolyi ekonomiki [in Russian].
4. Shumilov, V. M. (2014). *Mezhdunarodnoe finansovoe pravo [International Financial Law]*. Moskva: Yurayt [in Russian].
5. Stati soglasheniya o Mezhdunarodnom valyutnom фонде. Sbornik normativnyih aktov. [Articles of agreement on the International Monetary Fund. Collection of normative acts] (1996). (Vol. 1) Moskva: Yurist [in Russian].
6. Mizhnarodnyi bank rekonstruktsii ta rozvytku (MBRR) [International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)]. (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from <http://web.worldbank.org>
7. *Zahalni umovy, yaki poshyriuiutsia na Kredytni i Harantiini uhody dlia monovalyutnykh kredytiv MBRR vid 30.05.1995 [General Conditions Applicable to IBRD Monetary and Loan Guarantee Agreements dated May 30, 1995]*. (1995). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_050 [in Ukrainian].
8. *Zahalni umovy nadannia pozыk MBRR vid 01.07.2005 [General Terms and Conditions for Lending to the IBRD dated July 1, 2005]*. (2005). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_065 [in Ukrainian].
9. *Uhoda pro pozыku (Proekt rozvytku miskoi infrastruktury) mizh Ukrainoiu ta Mizhnarodnym bankom rekonstruktsii ta rozvytku 26.05.2008 [Loan Agreement (Urban Infrastructure Development Project) between Ukraine and the International Bank for Reconstruction and Development dated May 26, 2008]*. (2008). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_061 [in Ukrainian].
10. *Uhoda pro pozыku (Proekt rehabilitatsii ta rozshyrennia tsentralizovanoho teplopostachannia m.Kyieva) mizh Ukrainoiu ta Mizhnarodnym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 14.10.1998 [Loan Agreement (Rehabilitation and Expansion Project for District Heating in Kyiv) between Ukraine and the International Bank for*

- Reconstruction and Development dated October 14, 1998*]. (1998). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_017 [in Ukrainian].
11. *Harantiina uhoda (Dodatkove finansuvannia dlia Druhoho proektu rozvytku eksportu) mizh Ukrainoiu ta Mizhnarodnym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 21.12.2011 [Guarantee Agreement (Supplementary Financing for the Second Export Development Project) between Ukraine and the International Bank for Reconstruction and Development dated December 21, 2011]*. (2011). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_074 [in Ukrainian].
  12. Mizhnarodna finansova korporatsiia (MFK) [International Finance Corporation (IFC)]. (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external_corporate_site/home
  13. Mizhnarodna asotsiatsiia rozvytku (MAR) [International Development Association (IDA)]. (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from <http://ida.worldbank.org>
  14. Bahatostoronnie ahentstvo po harantuvanni investytsii (BAHI) [Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)]. (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from <https://www.miga.org>
  15. Mizhnarodnyi tsentr po vrehuliuvanni investytsiinykh sporiv (MTVIS) [International Center for the Settlement of Investment Disputes (ICSID)]. (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from <https://icsid.worldbank.org/en/>
  16. *Uhoda mizh Ukrainoiu ta Mizhnarodnoiu Finansovoiu Korporatsiieiu («MFK») shchodo statusu ta diialnosti Predstavnytstva MFK v Ukraini 02.04.1999 [Agreement between Ukraine and the International Finance Corporation («IFC») on the status and activities of the IFC Delegation to Ukraine dated April 02, 1999]*. (1999). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_032 [in Ukrainian].
  17. Agreement Establishing the Inter-American Development Bank (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from <https://www.iadb.org/en>
  18. The African development bank (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from www.afdb.org
  19. Agreement Establishing the Asian Development Bank (ADB Charter) (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from <https://www.adb.org/documents/agreement-establishing-asian-development-bank-adb-charter>
  20. *Uhoda pro zasnuvannia Yevropeiskoho banku rekonstruktsii ta rozvytku [Agreement establishing the European Bank for Reconstruction and Development]* (n.d.). Retrieved September 03, 2019, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_062 [in Ukrainian].
  21. Dohovir mizh Uriadom Ukrainy ta Yevropeiskym Bankom Rekonstruktsii ta Rozvytku pro spivrobotnytstvo ta diialnist Postiinoho Predstavnytstva YeBRR v Ukraini Vchyneno u Kyievi 04.06.2007 i u Londoni 12.06.2007 [Agreement between the Government of Ukraine and the European Bank for Reconstruction and Development on cooperation and activities of the Permanent Representation of the EBRD in Ukraine in Kyiv on 4 June 2007 and in London on 12 June 2007]. (2008). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 29, art. 256, 734 [in Ukrainian].
  22. *Standartni polozhennia ta umovy YeBRR vid 01.05.2006 [EBRD Standard Terms and Conditions dated May 01, 2006]* (2006). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985_017

23. *Kredytna uhoda (Proekt «Budivnytstvo vysokovoltnoi povitrianoi linii 750 kV Rivnenska AES – Kyivska») mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 28.02.2008 [Credit agreement (Project «Construction of 750 kV high-voltage overhead line Rivne NPP – Kyiv») between Ukraine and the European Bank for Reconstruction and Development dated February 28, 2008]* (2008). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985_014/conv [in Ukrainian].
24. *Kredytna uhoda (Druhyi proekt «Remont avtomobilnoi dorohy Kyiv – Chop») mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 28.02.2005 [Credit Agreement (Second Project «Kyiv-Chop Highway Repair») between Ukraine and the European Bank for Reconstruction and Development dated February 28, 2005]* (2005). Retrieved from https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_004 [in Ukrainian].
25. *Kredytna uhoda (Proekt rozvytku zaliznychnykh shliakhiv Ukrainy) mizh «Ukrzaliznytseiu» ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 06.12.1999 [Loan Agreement (Ukrainian Railways Development Project) between Ukrzaliznytsia and the European Bank for Reconstruction and Development dated December 6, 1999]*. (1999). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_024 [in Ukrainian].
26. *Kredytna uhoda (Vidnovlennia avtomahistrali M06 ta reforma finansuvannia sektora avtodorih) mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 11.12.2000 [Credit Agreement (Rehabilitation of the M06 Motorway and Reform of the Financing of the Road Sector) between Ukraine and the European Bank for Reconstruction and Development dated December 11, 2000]*. (2000). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_030 [in Ukrainian].
27. Tarasov, O. V. (2014). *Subiekt mizhnarodnoho prava: problemy suchasnoi teorii [Subject of international law: problems of modern theory]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.08.2019 р.

Стаття пройшла рецензування 09.09.2019 р.

Стаття рекомендована до опублікування 20.09.2019 р.

И. Б. КУДАС

кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков

ФОРМЫ РЕАЛИЗАЦИИ УСТАВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕЖДУНАРОДНЫХ БАНКОВ

Статья посвящена правовому анализу деятельности международных банковских учреждений. Исследованы условия заключения кредитных и гарантийных соглашений международными банками. Проведен анализ правовой природы соглашений международных банков. Рассмотрены формы и средства их обеспечения.

Ключевые слова: международное банковское право, международное частное право, МБРР, ЕБРР, кредитные и гарантийные соглашения международных банков.

I. B. KUDAS

PhD (Law Sciences), Associate Professor of the Department of International Law of Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv

**FORMS OF IMPLEMENTATION OF STATUTORY ACTIVITIES
BY INTERNATIONAL BANKS**

Problem setting. Legal analysis of the list and classification of financial transactions of international banks also raises questions about the legal status of these agreements, theoretical and practical problems that characterize the legal nature of these transactions, the ratio of international public and private law.

Paper objective. The legal analysis of the activity of international banking institutions, and the interaction of the two legal systems in the international banking sphere.

The central place in providing the institutional mechanism for the functioning of the modern international banking system is undoubtedly owned by two interrelated international economic organizations: the International Monetary Fund and the International Bank for Reconstruction and Development. The main types of agreements concluded by the IBRD are credit agreements and guarantee agreements. The IBRD concludes these agreements with the states. By their nature these agreements are international legal agreements, the procedure for concluding them meets the general requirements of international treaties. The credit agreements concluded by the IBRD with legal entities are covered by the State guarantee of the Member State in which the borrower is located, and the State acts as the guarantor of the implementation of this agreement. The process of concluding, enforcing, and securing these agreements is governed simultaneously by the public and international private law. The expansion of the directions of activity of the IBRD raised the issue of simplifying the process of lending to legal entities and individuals, without the application of state guarantees, the implementation of which was assigned to the IFC. For fulfilling this objective in practice, the IFC establishes its own representative offices on their territories by virtue of contracts with Member States. These representative offices, according to their status, are international legal entities. Their activity on the territory of the Member State is governed by the private international law.

Credit agreements between the EBRD and Ukraine are by their nature international legal agreements. They are public in nature, the procedure for concluding such agreements meets the general requirements of international treaties. In pursuit of its private business lending function, the EBRD applies the IFC practice and establishes its own permanent representative offices in the Member States.

Conclusions of the research. The modern international banking law regulates the public-legal part of international financial relations, promotes the broad unification of the rules of the international banking law, and within the framework of such regulation influences the domestic legal regimes of states.

Short Abstract for an article

Abstract. The article is focused on the legal analysis of activity international bank establishment. The terms of conclusion of credit and guarantee agreements international bank have been investigated. Legal nature of agreements of international banks have been analysed. Forms and facilities of their providing are presented in the article.

Key words: international bank law, international private law, MBRR, EBRD, credit and guarantee agreements of international banks.

Article details:

Received: 20 August 2019

Revised: 09 September 2019

Accepted: 20 September 2019

Рекомендоване цитування: Кудас І. Б. Форми реалізації статутної діяльності міжнародними банками. *Економічна теорія та право*. 2019. №3 (38). С. 141–157. DOI: 10.31359/2411-5584-2019-38-3-141.

Suggested Citation: Kudas, I. B. (2019). Formy realizatsii statutnoi diialnosti mizhnarodnymy bankamy [Forms of implementation of statutory activities by international banks]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 3 (38), 141–157. DOI: 10.31359/2411-5584-2019-38-3-141.